

A tüzet parazsanként kell továbbadnunk!

Beszélgetés Boros Anikó grafikusművésszel

Hévízi Róbert: *Számos kulturális projektben vállalt szerepet az elmúlt években, örömeinkre igent mondott a Nemzeti Művelődési Intézet székházához kapcsolódó grafikai tervező munkára is. Magánemberként milyen szerepet tölt be az életében a kultúra? Honnan jön az elköteleződés?*

Boros Anikó: A kultúra tág fogalom, ha visszamegyek az időben, akkor a családomon keresztül kaptam az első impulzusokat. Pedagógus családba születtem, és nagyon sokat jártunk már gyermekkoromban múzeumokba, színházba, de a közvetlen találkozás a művelődési házon keresztül volt, ahova már óvodás koromban beirattak a rajzszakkörbe. A nagypapám nyugdíjasként egy művelődési házban dolgozott, a bélyegyűjtő szakkört vezette. Mi otthon erről beszélgettünk. Nyilván mindennek a valódi értelme akkor még számomra nem volt így kikristályosodva, de éreztem, van egy hely, ahova el lehet járni, és ott jó dolgok történnek. A papa minden héten ment, otthon pedig együtt a bélyegeket szedegettük le a borítékokról. Ez egy nagyon mesebeli és színes világ volt számomra. Aztán később,

nyilván, ahogy cseperedtem, több olyan szakkör volt, vagy olyan tevékenység, amit a helyi művházban lehetett végezni. Honismereti szakkör a múzeumban, vagy éppen színjátszókörbe jártunk. Később pedig, már húszéves korom körül elkezdett érdekelni a népművészet, azon belül is a szellemiség mellett annak gyakorlati része. Egy budapesti művelődési házban volt egy kétéves program, ott szironyozni, kosarat fenni is megtanultunk. Az évek során lépésről lépésre mindig az adott korszaknak megfelelően találkoztam a közművelődés kulturális lehetőségeivel, amellet pedig otthon sok könyvünk volt, sokat olvastunk, ez az önművelődés terépe volt.

H. R.: *És mindezek mellett jött a művészet is. Mi adta az ihletet, hogy képzőművész, grafikusművész legyen?*

B. A.: Azt hiszem, egész életemben érdekelt a vizualitás, ez volt, ami elvárásolt. Mint ahogy mondtam, már óvodában rajzszakkörbe jártam, biztos voltam benne, hogy rajzzal szeretnék foglalkozni. Ilyen irányban is tanultam tovább, és minden ismeret a későbbiekben, vagy tájékozódás, az mind

eköré csoportosult, és egy idő után szinergiába kezdett összeállni. De olyan érdekes módon, hogy később már felnőttként, mikor az asztrofófiával vagy akár a Pap Gábor-féle Csontváry-megközelítéssel találkoztam, az is mind egy-egy új ablakot nyitott ki számomra, hogy milyen más színes megközelítései is vannak a kultúrának, a művészetnek.

H. R.: *A közművelődés érezhető hatással volt a pályájára, de mikor és milyen módon találkozott a Nemzeti Művelődési Intézettel?*

B. A.: Néhány évvel ezelőtt egy munka kapcsán találkoztunk, talán 2013-2014 körül, amikor a Nemzeti Művelődési Intézet megkereste

a Kecskeméti Rajzfilmstúdiót, Mikulás Ferencet, akivel akkor már jó pár projektben együtt dolgoztunk, hogy az ő általuk végzett munka szellemisége, az nagyon szépen illeszkedhet a Nemzeti Művelődési Intézet elképzeléseihez, a tervezett új arculathoz. Így az arculattervezés kapcsán kerültünk az intézet látóterébe, és alkotótársammal, Zsoldos Csabával és Mikulás Ferencel elkezdődött egy szellemi munka, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet megújuló stratégiai elképzeléseit vizuálisan hogyan tudnánk úgy megjeleníteni, hogy az szerethető legyen, felvállalható legyen, és egy olyan egységelményt tudjon kínálni, ami a külső szereplők szemében is egy szerethető márka, egy szerethető embléma.

H. R.: *Elkészült a logó. Mit ábrázol?*

B. A.: Ez egy szakmailag érdekes embléma-megközelítés. Van statikus, mobil emblémák, ez az embléma, egy kicsit mi úgy mondjuk, egy optikai kétrétegű embléma. Hogy ez mit jelent? Van jobb és bal agyféltekés gondolkodás. Ki-ki, aki ránéz, mást lát, van, aki egy táncoló lányt lát benne, van egy ilyen léptéke. De van egy olyan léptéke is, amikor az információ „feldolgozódik”, hogy mivel foglalkozik az intézet, mi a küldetése, egy egész más rétegét képes megmutatni, mégpedig a lánynak a szoknyája az maga az anyaföld, a teste maga a madár, a közvetítő, és a fejrész pedig a Nap. És ezek a

Boros Anikó és Zsoldos Csaba bemutatják a kreatív stáb értekezletén a NapútOn projekt védjegyét 2020 nyarán

madarak, ezek a tejúti közvetítő madarak, melyből több is van, szerepét tekintve azt jelképezi, hogy az értéket hordozza, az értéket és a tudást viszi a Napba, és hozza le a Napból a Földre. Tehát közvetít a kis egység, az emberek között, az egészen nagy kozmikus távlatokig. Ezt szerettük volna megmutatni, hogy itt egy értékőrző munka folyik, amely gondos, és benne van az egyén is, aki pedig fontos. Megjelenik a tánc, ami pedig egy nagyon emberi, és nagyon szenvedélyes tevékenység, akár egy fakanál bábót is el tudunk képzelni, ahogy pörgetjük, és megjelenik ez a fajta mozdulat, ez a figura előttünk.

H. R.: *Ahhoz, hogy ez a munka elkészüljön, mélyebben meg kellett ismerni az intézet munkáját, céljait. Hogyan ítéli meg ennyi idő távlatából a Nemzeti Művelődési Intézet tevékenységét?*

B. A.: Az évek során egyre jobban ráláttunk, mára nagyon összetettnek érzem, és egészen új aspektusai derültek ki a számunkra, amelyekre elsősorban nem is gondoltunk. Nyilván elképzelni az ember, hogy egy ilyen országos intézmény,

amely 19 megyei irodát koordinál, segíti őket tanfolyamokkal, átadja a szakmai tudását, de emellett egy hiánypótló küldetéstudatot is láttunk. Ami most valami megújulásra készül, valami nagy dologra, ami a szakma szellemiségét is befolyásolhatja. Gondolok itt arra, hogy nagyon analitikus munkába kezdett, a múltban gyökeredző ismeretek, tudások megőrzésére, visszatartására, amelyeket át kell örökíteni az új nemzedék számára is, és ennek érdekében minden téren nagyon akkurátus munkát végeznek.

Nemrég talákoztunk a legújabb kiadványukkal, ami a reformkortól mutatja be a különböző egyesületek, körök életét 1945-ig Magyarországon. A háromkötetes könyv óriási anyaggyűjtés és rendszerezés eredménye, ennek köszönhetően kutathatóvá vált, hogy bizonyos településeken hogyan éltek az emberek, milyen közösségeket hoztak létre. Többek között a nagyszüleim is egy ilyen színjátszó együletben találkoztak. Ezért személy szerint is izgalmas felismerés volt számomra, hogy milyen fontos közössége-

A Nemzeti Művelődési Intézet 2013-ban tervezett optikai kétrétegű emblémája

A NapútOn projekt elfogadott védjegye

remtő erőt képviseltek ezek az egyletek. Ilyen és hasonló információk mind a múlt homályába vesznének, ha nem lenne értékörzés. Nekem ez olyan, mint amikor régen a paraszat nem hagyta kihunyni, vittek magukkal a tűz magját, ami újra nagy tüzeket gyújthatott, ilyen munkát végez a Nemzeti Művelődési Intézet, és ezt a munkát nemcsak országos, hanem Kárpát-medence szinten is folytatja. Számomra úgy tűnik, hogy egyre inkább az a célja, hogy teljesen elérhetővé és nyitottá is tegye mindenki számára a szolgáltatásait.

H. R.: *Beszélt az elhalványuló tudásról, valamikor a szerves magyar műveltség a magyar emberek mindennapjaiban is megtalálható volt. Most itt a székház épületében találkozhatunk ezzel a szellemiséggel? Milyen feladataik voltak a szellemiség vizuális megjelenítésében?*

B. A.: Nagyon izgalmas, összetett és tanulságos munka van

mögöttünk. Már 2019-ben elkezdődött egy szellemi workgroup jellegű együttműködő munka, több megyéből jöttek kollégák, az intézet szakértői, támogatói, tanácsadói, adott témákban nagyon járatos emberek, és felmerült a kérdés, hogy mi lehetne az a szellemi know how, ismeretátadás, ami kézzel foghatóvá, tapinthatóvá tehető az új épülettel kapcsolatban.

Ez az épület olyan jegyeket, szimbólumokat visel, amelyek lehetőséget teremtenek arra, hogy egy látogató, hogyha körbejárja az épületet, akkor a lelkében, a tudatalattijában valami megmozduljon, valami olyan ismeret, ami rendkívül ismerős, otthonos, de mégsem volt soha kimondva. Aminek addig nem látta az összefüggéseit. Most elindulhat egy felismerés, egy olyan „beavatódás”, amely arra ösztönözheti a látogatót, hogy elkezdje öntevékenyen megismerni, boncolgatni a szálakat, amelyeket a szerves magyar műveltséggel

kapcsolatban a házban talál. Erre nagyon sok lehetőség is lesz, hogy minél mélyebben, minél szerteágazóbban tájékozódjon.

Hogy mi volt az a munka, amit vállaltunk a szerves magyar műveltség átadásán belül? A Napút megmutatása. A Napútnak oly módon való megmutatása, hogy érzékeljük, hogy az egykori emberek élete mennyire a nap látszólagos járásától függött, a földi létbe irányítja az életünket, mint teremtő princípium, mint az életnek az energiát adó alapja. Csillagképi szempontból, állatövi szempontból is jelen van életünkben, az ősmítoszainkon keresztül, amit eleink ugye még tökéletesen ismertek. A magyar ember mindig is nagyon az időben élt, pontos helye, ideje volt a dolgoknak. Együttműködött a Nappal, amely az évkörön vissza-visszatérően évről évre járja látszólagos útját. Képes volt mindig a megfelelő időpontban tenni, amit kell, például vetni, aratni, ünnepelni. Nem is gondolkozunk el azon, hogy a hétköznapjainkban oly egyszerű dolgok, mint például amikor a madarak visszatérnek és elkezdnek fészket rakni, elkezdnek udvarolni, hogy az mind szimbólum, és teljesen „lefordítódik” az életünkre. A tavasz, a szerelem évszaka, a párkapcsolatok újra meg tudnak újulni, az ünnepek, a virágba borulás, az illatok, a madárdal, tehát ennek az egésznek végtelen természetes folyama van az évkörön keresztül, amit sokan elveszítettünk, és talán így vissza tudunk kanyarodni rá. Ha valaki nyitott szívvel bejárja az épületet, ez az élmény újra és újra megérinti, és lassan úgy kezd el élni, hogy figyel majd arra, hogy hogyan éli a napjait, hogyan működik együtt a Nappal, a Holddal, a fénnel.

H. R.: *A Napúthoz új marketing felületekre, termékekre is szükség van. Önök egy egységes dizájn javaslatával éltek. Miért van erre szükség?*

B. A.: Fontos, hogy ezek az ismeretek eljussanak az emberekhez – különösen fontos, hogy a fiatal korosztályhoz is –, és ehhez egy nagyon szervezett és koncentrált tudásátadásra van szükség: kedvet kell teremteni. Olyan új módszerek, új eszközök vannak, amelyek 10-20 évvel ezelőtt nem álltak rendelkezésre. A Napúthoz kapcsolódva megjelenik egy új applikáció, mivel a fiatalok mobiltelefonnal élnek, azt akartuk, hogy legyen lehetőségük bármikor, akár itt, akár otthon felidézni a látottakat, s elmélyülni egy-egy témában. Értékes és izgalmas témaköröket találnak a felhasználók, a design ezt erősíti vizuálisan. Fontos feladat a fiatalok megszólítása, pont olyan, mint maga a közművelődés, közösségekben vagyunk, szájról szájra száll az információ. Az intézet most erre egy korszerű megoldást választott.

H. R.: *Bár sokszor megfordult az épületben, mégis, miután elkészült, milyen érzés bejönni, milyen*

gondolatok fogalmazódnak meg önben?

B. A.: A legelső találkozás is nagyon meghatározó volt, akkor már álltak a falak, irdatlan mennyiségű dolgos kéz, ahol érte, tette a dolgát az épületen belül. És hónapról hónapra egyszerűen kinyílt, mint egy virág. Most is, ahogy megérkeztem, csak azt láttam, hogy itt még a rózsák is szebben nyílnak, gyönyörű lett a rózsakert is. Az egész épület letisztultsága, arányai, stílusa maximálisan illeszkedik a szervezet szellemiségéhez. Egy kicsit olyan, mint egy elvonuló hely. Úgy gondolom, az intézet el fogja érni, hogy aki egyszer itt volt, úgy érezze, hogy vissza kell jönnie a családjával egy nyugodt pillanatban, hogy mint egy kápolnába leüljön, és beszívja a hely atmoszférája, aztán barangolhat az applikáció tartalmi között, a látottakat szépen le lehet így ülepíteni, hogy egy másik szemszögből lássuk a világot. Lehet, egy alkalom alatt ezt nem is lehet befogadni.

H. R.: *A Nemzeti Művelődési Intézet projektjeihez kapcsolódva sok munkájuk van. Marad még idejük más feladatokra is?*

B. A.: Az intézetben azért zömmel a vizualitáshoz, a dizájnhoz kötődő feladatok azok, amelyeket mi végeztünk. Mindennek megvolt a saját tudora, a saját embere, nagyon sok értékes emberrel ismerkedtünk itt meg. Ami az egyik legszebb feladat volt, az az intézet fogadóterében a padlózatba elhelyezett, bronzból kivitelezett állatövnek, zodiákusnak nevezett teljesen egyedi grafikai világú zodiákus megjelenés volt, amin keresztül nem a szokásos magazinokban megismerhető zodiákusokkal találkozunk, aki eljön, hanem a Napúthoz, az Évkörhöz kapcsolódóan egyfajta energiaáramlást, a fény útjának a valódi működéséhez talál segédletet. Nyilván, az itteni kollégák segítő tájékoztatása mellett új információkhoz vagy esetleg már régről ismert, de felelevenített információkhoz juthat a betérő. Az informá-

Marketing ajándékok is készülnek a Napúthoz

ciók a lelkünkben nyernek tanúbizonyságot, amit érzünk ugyan, de soha nincs annyi idő, hogy ezzel kicsit elmélyültebben foglalkozunk a hétköznapiakban. Itt viszont, mivel direktbe kapjuk az információkat, szerintem nagyon nagy erővel tud működni, mikor megérzi az ember, hogy egy tavaszi napéjegyenlőségnek mi a jelentősége.

Tehát az egyik ilyen szenzációsan szép munka ennek a zodiákusnak a megalkotása volt, illetve a NapútOn applikáció és a Napúton projekt vizuális leképezése, arcultának megteremtése. Amikor bejön majd az ember, s látja ezt az embelmát, lehet, hogy még nem érti, de mire távozik, minden a helyére kerül, és megérti, miért van egy tulipán a Nap útjának felső részében, hogyan találkozik a Mérleg és a Kos egy ábrán belül. A képből való gondolkodás, a képirásban való gondolkodás, azt hiszem itt óriási lehetőség. Ugyanígy ezt a képből való gondolkodást segítik Makoldi Gizella batik függönyei, Grátz Antal vakolathímei, vagy a homlokzati fríz, amely Makoldi Sándor rajzai alapján készült a magyar őstörténettel és a teremtésmítossszal. Ez mind egy-egy beavatásélményhez kapcsolódik az alkotók részéről is, és a befogadói oldalról is.

H. R.: *Ha a Naputat nézzük, és végigmegyünk rajta, akkor két beavató csillagképpel is találkozunk. Ezekre miért volt szükség?*

B. A.: Mert 12 zodiákusról, állatövről tudunk, vagy ennyit említ általában a szakirodalom. Azonban az ekliptikai (Napúti) csillagképek két további „titkos” csillagképpel is kiegészül. Az egyik az Orion, a magyarok Nimród csillagképe, a másik pedig a Kígyótartó. A Nimródnál és a Kígyótartónál is tejtü energiák jelennek meg – ez egy nagyon érdekes terület, többórás beszélgetés tárgya is lehetne.

Az intézeti logónál már felmerült a madár jelkép. A Tejtüon különböző madár csillagképek van-

nak, szám szerint négy: a Sas, a Galamb, a Főnix és a Holló. Azokon a pontokon, ahol útkereszteződések vannak, akár az Egyenlítővel vagy a Tejtüon, egyfajta kereszteződéshez érkezik az életünk, ott mindig valami érdekes változás lehetősége adatik meg. Hogy képesek vagyunk-e a föntre és a bentre figyelni, ezt szinkronba hozni. Általában ez a két beavató csillagkép mindkét esetben olyan egyensúlyra való törekvést jelenít meg, például a Nimródnál, hogy az övszillagok találkoznak az Egyenlítővel, hogy egyszerre látunk rá az Egyenlítő alatt és az Egyenlítő feletti, a szellemi és az ösztönvilágunkra. Ha jól használjuk a Földön ezt a tudást, akkor nagy valószínűséggel nem írunk le túl nagy vargabetűket. Ugyanígy a Kígyótartónál: egyik kezében a kígyófejet tartja, a másikban a kígyó farkát. Az ösztönök és a szellemi erőknél a kézben tartása nem azt jelenti, hogy le kell győzni, hanem azt, hogy tudni kell, hogy mikor melyiket kell használni ahhoz, hogy jól döntsék, hogy ember tudjak maradni. Ezek a beavató csillagképek csillagképpel, illetve egyes embereknek a horoszkópjában is fellelhetők. Ezek nagyon nagy lehetőségeket biztosítanak, a Kígyótartó jelenléte komoly gyógyító képességeket feltételez. Nem biztos, hogy tudatában van az ember, de eljön az az idő, mert mindennek ideje van az életúton, amikor rájön, hogy őt a gyógyfüvek vagy a gyógyítás érdekli, sőt nemhogy érdekli, hanem rájön, hogy rendelkezik ezzel a képességgel.

H. R.: *Most úgy tűnik a gyorsuló időnek van itt az ideje, mindig változó, rohanó világban élünk, alkalmazkodni kell az új körülményekhez. Milyennek képzeled el a magyar kultúra, a közművelődés jövőjét?*

B. A.: Most nehéz időszakban vagyunk a vírus miatt, de azt látom, hogy ez megint egy tanító pillanat. Arra tanít, hogy történjen bármi, nem lehet leállni, sőt előre kell menni. Nekem egy kicsit olyan a helyzet, mint a Vízöntő időszakában, ami a múltba és a jövőbe is mutat. A múltból megőrzi, és tisztítja, amit még kell, ami még elmaradt, és a tiszta, szabad, megőrzött értékeket pedig továbbviszi. Ez szinte egy dobbantódeszka, az elugrás előtti pillanatot idézi, arra tanít, hogy az utolsó pillanatban vagyunk sok mindenben. Még meg lehet találni az egyedi alkotásokat, mesterfogásokat a népi kultúrában, a szerves magyar műveltség szellemisége még épp átadható.

Most dől el, hogy a jövőben megmarad-e ez az egész, újja tud-e születni. Azt érzem, hogy itt olyan tenniakarás van, főleg az utóbbi nyolc évben, hogy ez a tudás újjászületik. A Nemzeti Művelődési Intézet munkájának köszönhetően nem egy elrejtett tudásként lesz jelen egy porosodó polcon, hanem kinyílik, és újra szárnyalhat, mint a madár az anyaföldről a Nap felé.

BOROS ANIKÓ grafikusművész 1993-ban a Szegedi Egyetem Főiskolai Karán, majd a Magyar Iparművészeti Egyetemen tanult és diplomázott. Autonóm művészi munkája mellett rajzot és grafikai ismereteket tanított, majd Zsoldos Csaba grafikusművésszel megalapították kreatív stúdiójukat, a koncepció és a design precíz szintézisének, és a vizuális kommunikáció – azon belül az empátia-marketing – kutatásának és működtetésének céljával. Vallja, hogy az alkotás folyamatának, amellyel, hogy egyéni utat jár be a művész, az elgondolástól a megvalósításig, óriási többletértéke lehet a hasonlóan gondolkodók találkozásának inspiratív lehetősége. Egyéni alkotómunkájában a ceruzát, a pasztellt és az akrilt használja legjellemzőbben. Eddigi munkássága a kreatív tervezés csaknem teljes ívét átfogja, a brand-tervezéstől az experimentális csomagolástervezésig. Legkedvesebb területe az emblematikus képek és jelek világa. Hisz abban, hogy egy jó design katalizátorként működhet egy cég vagy egy intézmény életében. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, alapító tagja a Magyarországi Grafikai Stúdiók Egyesületének.